Brief aan de informateur namens de schoolbesturen voor primair onderwijs in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht

Datum
03 april 2017

Betreft
Minder kansen voor kinderen?

Geachte mevrouw Schippers,

Het streven naar gelijke kansen in het onderwijs staat sinds het Inspectierapport *De staat van het onderwijs* (april 2016) weer in het brandpunt van de belangstelling. Volgens de in oktober 2016 gelanceerde 'Gelijke Kansen Alliantie' van minister Bussemaker en staatssecretaris Dekker is onderwijsachterstandenbeleid *het* instrument om leerachterstanden in een vroegtijdig stadium weg te werken.

De brede waardering voor onderwijsachterstandenbeleid staat in schril contrast met het teruglopende budget dat gemeenten en scholen hiervoor ontvangen. Hierbij spelen drie dingen een rol:
1) Er lekt systematisch geld weg uit het onderwijs door het gebruik van verouderde indicatoren;
2) De groep leerlingen met achterstanden is juist groter dan gedacht;
3) Bezuinigingen dreigen te worden doorgevoerd bovenop het al genoemde dalende budget.

1) systematisch weglekken van geld.
De daling van het budget wordt veroorzaakt door een gewichtenregeling, waarbij primair gekeken wordt naar het opleidingsniveau van de ouders. Omdat dit opleidingsniveau stijgt, komen er steeds minder leerlingen in aanmerking voor extra bekostiging. Ieder jaar daalt het budget met bijna € 25 mln. Ten opzichte van 2011 is er €140 mln. weggevloeid uit het onderwijs. Dit terwijl het aantal kinderen dat te maken heeft met leerachterstanden zeker niet afneemt. Natuurlijk proberen de scholen te voorkomen dat juist de meest kwetsbare leerlingen de dupe hiervan zijn, maar ook dit heeft een prijs.

2) De groep leerlingen met achterstanden is groter.
De afgelopen tijd heeft het CBS in opdracht van het ministerie van Onderwijs onderzoek gedaan naar een meer adequate gewichtenregeling. Het CBS concludeert dat de groep leerlingen die met vroege achterstanden te maken heeft ruim dubbel zo groot is als gedacht. Dit sluit aan bij datgene wat het onderwijs al lang ervaart. De nieuwe methode van het CBS kan op hoofdlijnen op het draagvlak van scholen en gemeenten rekenen. De beschikbare middelen kunnen op de manier die het CBS voorstelt gericht worden ingezet voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Wel moet er nog goed gekeken worden naar de verdeling van de middelen over stad en regio en over het bereik van de regeling. Het belangrijkste is echter dat er voldoende middelen zijn. Bij een verdubbeling van de doelgroep hoort een verdubbeling van het beschikbare budget. Bij een verdere verwatering van het budget worden leerlingen die te maken met een stapeling van problemen, en die het meeste baat hebben bij onderwijsachterstandenbeleid, de dupe.

3) Dreigende verdere bezuinigingen.
We weten dat de partijen waarmee u op dit moment om de onderhandelingstafel zit onderwijs een warm hart toe dragen. Wellicht spreekt u zelfs over het beschikbaar stellen van extra budget om de kansen van kinderen te vergroten. Ondertussen dreigen echter, in deze demissionaire periode, verdere budgetkortingen vanaf 2018 te worden doorgevoerd. Het gaat hierbij in de eerste plaats om een voorgenomen korting van € 40 miljoen op het gemeentelijk budget. Het gevolg hiervan zal zijn dat scholen in de steden te maken krijgen met kortingen die tot 50% kunnen oplopen. Daarnaast kent de huidige begroting van Onderwijs een structureel tekort van €244 mln. wat opgelost moet worden. Een Kamermeerderheid heeft ingestemd met de motie Pechtold die stelt dat dit niet ten koste mag gaan van de bekostiging van scholen, maar de ervaring leert dat het departement van Onderwijs weinig bezuinigingsopties kent die scholen niet raken. Als deze bezuinigingen worden doorgezet, zal dit grote gevolgen hebben voor leerlingen en voor leraren. Om echt gelijke kansen te realiseren ligt zoals gezegd juist een verhoging van het budget voor de hand.

Gezien het grote maatschappelijke belang van onderwijsachterstandenbeleid en de lopende vernieuwing van de gewichtenregeling lijkt het niet verstandig om op dit moment vast te houden aan een eerder voorgenomen bezuiniging. Het verdient de voorkeur om het zorgvuldige traject dat de afgelopen tijd met het CBS is doorlopen gezamenlijk af te ronden. In afwachting daarvan pleiten we daarom voor:
a) het opschorten van de voorgenomen bezuinigingen op onderwijs.
b) een bevriezing van het budget van de gewichtenregeling.
De komende tijd kan dan gebruikt worden om gezamenlijk tot een beleidsvernieuwing te komen die breed gedragen wordt door alle belanghebbenden. Deze besluiten zouden bij voorkeur zo snel mogelijk genomen moeten worden, om onrust bij scholen en andere organisaties te voorkomen. Wellicht is de Voorjaarsnota hiervoor een geschikt moment.

Als schoolbesturen van scholen die ervaring hebben met een cumulatie van achterstandsproblematiek zijn wij ervan overtuigd dat met behulp van de voorstellen van het CBS tot een passend verdeelmechanisme te komen is waardoor de kracht van het instrument onderwijsachterstandbeleid optimaal benut kan worden. Wij nemen aan dat het vergroten van de kansen in het onderwijs, juist ook voor de kwetsbare leerlingen, een belangrijk onderwerp is bij de besprekingen over een nieuw regeerakkoord en zijn uiteraard beschikbaar om onze gedachten hierover met u en andere betrokkenen te delen.

Met vriendelijke groet,

namens de schoolbesturen primair onderwijs Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht